

LAKIALOITE 15/2010 vp

Laki alkoholilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa esitetään muutettavaksi alkoholilain (1143/1994) 14 §:n 1 momenttia siten, että vähittäismyynnissä sallitun alkoholijuoman suurin sallittu alkoholilavuusprosentti laskee

3,5:een. Lakimuutos tähtää alkoholin kulutuksen ja vähittäismyynnin vähentämiseen ja sitä kautta alkoholihaittojen pienentämiseen.

PERUSTELUT

Suomalaiset kuluttivat viime vuonna asukasta kohden 10,5 litraa sataprosenttista alkoholia. Alkoholin käyttö on Suomessa erittäin runsasta, ja sen myötä myös alkoholihaitat ovat merkittävät. Alkoholin kokonaiskulutus on yli kaksinkertaistunut kolmen vuosikymmenen aikana. Samalla aikavälillä juomatavat ovat muuttuneet mietoja juomia suosivammiksi. Kaksi suomalaista juomatapaa leimaavaa piirrettä on säilynyt ennallaan: alkoholin käyttö aterialla on yhä harvinaista ja humalajuominen on edelleen yleistä.

Vuoden 2008 alussa voimaan tulleella alkoholiveron korotuksella ja syksyllä alkaneella taantumalla lienee vaikutusta siihen, että alkoholin kulutus on kääntynyt hienoiseen laskuun. Kulutuksen ripeämpi väheneminen olisi kuitenkin tarpeen, sillä alkoholista koituu yhteiskunnalle mittavat kustannukset.

Laskutavan mukaan juopottelu maksaa suomalaisille suorina kustannuksina 700 miljoonasta eurosta miljardiin euroon. Erityisen tärkeää olisi pysäyttää nuorten alkoholinkäytön lisää-

tyminen, jotta sosiaali- ja terveystalouden kasvulta voitaisiin tulevaisuudessa välttyä.

Alkoholiasenteet ovat tiukentuneet sitten 1990-luvun puolenvälin. Yhä suurempi osa väestöstä tukee vallitsevia alkoholipoliittisia rajoituksia tai niiden tiukentamista. Alkoholin käytön vähentämiseen on hinnankorotuksen ohella muitakin keinoja, vaikuttavin näistä keinoista on alkoholin saatavuuden rajoittaminen. Stakesin mukaan suurin osa, noin 45 prosenttia, alkoholista juodaan oluena, siksi juuri oluen saatavuuden rajoittamiselle on perustelunsa.

Suomalaiset juovat alkoholia aiempaa mieluummin kotona. Anniskelukulutus eli esimerkiksi ravintoloissa nautitun alkoholin määrä on vähentynyt. Anniskelupaikoissa nautittiin 21 prosenttia kaikesta tilastoidusta alkoholin kulutuksesta vuonna 2000, mutta vuonna 2008 määrä laski 15 prosenttiin. Tutkijoiden mukaan syy löytynee siitä, että anniskelupaikoissa myytävän alkoholin vähittäismyyntihinnat kasvoi-

vat 19 prosenttia. Kaupoissa alkoholin vähittäismyyntihinnat halpenivat neljä prosenttia.

Alkoholin merkitys suomalaisten kansanterveyteen on huolestuttava. Alkoholiperäiset sairaudet ja myrkytykset ovat olleet vuodesta 2005 lähtien työikäisten (15—64-vuotiaiden) miesten ja naisten yleisin kuolinsyy. Alkoholiongelmiin liittyy huono-osaisuus, ja alemmassa sosiaalisessa asemassa olevilla, pitkäaikaistyöttömillä ja asunnottomilla on enemmän viinan aiheuttamia sairauksia ja kuolemia. Alkoholista johtuvien sairauksien hoidon kustannukset ovat valtavat.

Alkoholin käytöllä ja väkivaltarikoksilla on perinteisesti ollut vahva yhteys. Suomessa alkoholin käytöstä johtuvia kuolemia on vuosittain noin 3 000 ja alkoholiin liittyviä tapaturma- ja väkivaltakuolemia noin 1 000 (tilastot vuosilta 2003—2007). Viime vuosina poliisin tietoon tullessiin henkirikoksiin syylliseksi epäillyistä noin 50—60 prosenttia ja pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäillyistä noin 60—70 prosenttia on ollut alkoholin vaikutuksen alaisena. Alkoholin kulutuksen kasvu 1990-luvun puolesta välistä alkaen on osaltaan lisännyt väkivaltarikosten määrää.

Alkoholilla on vakavat seuraukset myös liikenteessä. Vuonna 2008 alkoholin vaikutuksen alaisia kuljettajia oli loukkaantumiseen johtaneissa tieliikenneonnettomuuksissa 10 prosenttia ja kuolemaan johtaneissa tieliikenneonnettomuuksissa noin 27 prosenttia.

Vuonna 2008 valtion alkoholista saamat verotulot arvonlisävero mukaan luettuna olivat 1,9 miljardia euroa. Alkoholista aiheutuvat kustannukset ovat kuitenkin verotuloja merkittävästi suuremmat. Esimerkiksi vuonna 2007 alkoholin käyttö aiheutti 0,7—0,9 miljardin euron välittömät kustannukset ja 3,2—6,0 miljardin euron välilliset kustannukset.

Alkoholin kustannuksia ja haittoja vähentäisi juomatapojen muuttuminen hillitymmiksi. Runas alkoholinkäyttö aiheuttaa useita sairauksia ja enneaikaisia kuolemantapauksia. Alkoholin käytön vähentäminen on välttämätöntä, ja uusien toimenpiteitä alkoholin saatavuuden rajoittamiselle tarvitaan pikaisesti.

Ruotsin kokemus kakkosoluen myynnin aloittamisesta vuonna 1997 on positiivinen. Ruotsissa päivittäistavarakaupoissa myytävän oluen korkeimmaksi sallituksi tilavuusprosentiksi määrättiin 3,5. Tämän seurauksena alkoholin kokonaiskulutus laski maassa noin kahdeksan prosenttia. Mitä luultavimmin alkoholin kokonaiskulutusta voitaisiin pienentää myös Suomessa laskemalla päivittäistavarakaupoissa myytävän oluen tilavuusprosentti 4,7:stä 3,5:een.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

alkoholilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 764/2002, seuraavasti:

14 §

Vähittäismyyntilupa

Käymisteitse valmistetun enintään 3,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön

lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Helsingissä 6 päivänä huhtikuuta 2010

Päivi Räsänen /kd